

HERMANIS PAUKŠS

DIEVU ĀBOLS

(mīta interpretācija trīs cēlienos)

DARBOJOAS:

PARIDS

HELĒNA

OINONE

MENELĀJS

HERMEJS

AFRODĪTE

HĒRA

ATĒNA

PRIAMS

GANI

1. CĒLIENS

Zemē atlaidies Parids. Viņam blakus sēž Oinone.

Oinone. Vai dzirdi? Vēji pierima.

Parids. Jā.

Oinone. Kāpēc tā?

Parids. Es nezinu.

Oinone. Visu laiku maiga vēsmiņa glāstīja manus sakarsušos vaigus, bet nu tā ir pazudusi... Man tā likās kā neredzama dieva mīloša roka... Vai tas var būt, ka kāds dievs ir iemīlējis mani?

Parids. Nezinu.

Oinone. Tikai nekļūsti greizsirdīgs. Dievi mīl citādi nekā cilvēki. Dievu mīlestība ir viegla... tikko samanāma kā tā vēsmiņa, kas visu laiku glaudās ap mani... Dieviem nav nekā no tava mežonīguma. Kad tu sagrāb mani, tavi pirkstu nospiedumi vēl ilgi pēc tam ir redzami manā ādā... Kad tu norauj mani gar zemi, tu nekad nepaskaties, cik akmeņu ir zem manas muguras un cik tie asi... Tu savā mīlestībā esi traka akluma apstulbots kā nešpetns kalnu āzis.

Parids. Un tu ļaujies āzim?

Oinone. Ko es varu darīt? Ja mīlu āzi? Es taču bēgu no tevis. Ko es varu darīt, ja tu skrien ātrāk? Mesties lejā no klints, lai nāvē izbēgtu no taviem mežonīgajiem apskāvieniem? To es nekad nedarīšu. Es zinu – tu mīli mani un tavām bēdām nebūtu gala, redzot mani aizejot nāvē. Tas būtu nezturami – redzēt, kā mazā, nerātā Oinone, kuras maigo miesu tu tik bieži esi pārklājis glāstiem un skūpstiem, gāžas lejā no klints bezdibenī, atsizdamās pret cietajiem izcilņiem, kas krāsojas iesārti no viņas ķermeņa pieskārieniem...

Parids. Izbeidz.

Oinone (*aizklāj ar plaukstu viņa muti*). Es tā nekad nedarīšu. Tāpēc, ka es zinu – tu mīli mani. Un es mīlu tevi. Kā es varu sagādāt tev bēdas? Tāpēc es mūku no tevis, cik vien ātri kājas spēj mani panest, bet apstājos bezdibeņa malā, kad tu esi iedzinis mani strupceļā. (*Atlaiž viņa muti.*) Vai tu saprati, negantais āzi?

Parids. Jā.

Oinone. Nē, tu padomā tikai, kāds bezvējš... Vai tu pamanīji, kā tas iestājās? Tas nepierima lēni un viegli, pamazām izgaistot pūsmi, bet iestājās pēkšņi, it kā valdonīga roka būtu strauji apturējusi vēju tā rotaļīgajā skrējienā. Vai tā bija vēju valdnieka roka?

Parids. Es nezinu.

Oinone (*paskatās augšup*). Bet varbūt tā bija saule? Ko?

Parids. Varbūt saule.

Oinone (*acis piemiegusi skatās augšup*). Saule. Saule ir tālu. Saule rūpējas par visiem. Mums tikai tā liekas, ka saule uztraucas un rūpējas par katru. Es neticu, ka no tāda augstuma raugoties, varētu saredzēt – tas tur ir Parids, Priama, valdnieka dēls, un tā tur – Oinone... Kā tu domā?

Parids. Es nezinu.

Oinone. Skaidrs, ka nevar izšķirt. Uz zemes taču ir simtiem cilvēku... Kad tu no kalna virsotnes skaties lejup uz cilvēkiem – vai tu izšķir, kurš ir tavs tēvs, kurš brālis, kur – svešinieks? Ko?

Parids. Cik augsts ir kalns, no kura es skatos.

Oinone. Nu ja. Un saule atrodas augstāk par visaugstāko kalnu. Tātad mēs saulei liekamies kā mazi kukainīši. Visi vienādi un nožēlojami. Es domāju – no tik liela augstuma nevar izšķirt pat to, kurš ir cilvēks, kurš akmens, bet kurš – kaza... Tagad, kad mēs abi sēžam mierā, saule droši vien domā, ka te ir nevis

Parids un Oinone, bet divi mazi akmentiņi, kas no kalna virsotnes nokrituši te, starp milzīgajiem klinšu blukšiem.

Parids. Bet kad mēs skrienam?

Oinone. Bet kad mēs skrienam, saule domā – re, tā ir maiga kaziņa, kas tur joņo pa kraujajām kalnu takām, bet viņai pakaļ drāžas jauns un nevaldāms kalnu āzis. Āzis – tas esi tu.

Parids. Es zinu. Citādi tu mani nesauc.

Oinone. Tā esmu es. Bet arī saule domā tāpat.

Parids. Un par tevi saule domā – Oinone ir kaza.

Oinone. Jā. Es esmu kaza. Tu esi mans āzis, un es esmu tava kaza.

Parids. Lai notiek. Kamēr tu esi mana kaza, es esmu ar mieru būt āzis.

Oinone. Bet kad tu panāksi citu kazu? Tu arī būsi āzis. Tikai citai kazai.

Parids. Citai kazai es nebūšu āzis.

Oinone. Kas tad?

Parids. Gans.

Oinone. Gans?... Gans tu vari būt kaut veselam kazu baram un trenkāt tās ar rīksti pa puķu pilnajām ganībām, kamēr viņas noreibst tur no viltīgajām smaržām un apjukušas sāk griezties uz vietas līdz pagurumam, un tad nokrīt zālē, un gul tur līdz vakaram kā beigtas.

Parids. Nu gan sadomāji.

Oinone. Man tā iegribējās? Nedrīkst?

Parids. Drīkst. Visu drīkst, kamēr tu esi mana kaza.

Oinone. Kad es būšu citam kaza, vairs nedrīkstēs?

Parids. Kam tad tu vēl gribi būt kaza?

Oinone. Nevienam. Tikai tev. Visu mūžu es gribētu bēgt tikai no tevis.

Parids. Un es lai bez apstājas skrienu tev pakaļ?

Oinone. Jā. Es gribu bēgt. Es gribu mūžam piederēt tev un mūžam būt brīva no tevis. Es gribu vienmēr būt tevis notverta un vienmēr skriet savā vaļā pa kalnu takām un mīlestībā neapstāties...

Parids. Bet mīla apstādina tevi un nogāž uz akmeņiem.

Oinone. Jā. Tā man iet. Mugurā duras akmeņi, bet tavas lūpas tikmēr meklē man ap ausīm paša teiktus mīlestības vārdus, it kā tie varētu būt palikuši tur – ap ausīm.

Parids. Kur tad tie ir?

Oinone. Tu nezini? (*Paņem viņa plaukstu, uzliek sev uz krūtīm.*) Šeit. (*Noliek viņa roku atpakaļ zemē.*)

Parids. Tur?

Oinone. Jā – šeit.

Parids. Tad lai tie tur paliek.

Oinone. Tā arī būs. Viņi tur ir gūstā starp mūžam liesmojošām uguns sienām – tās deg, bet nekad nesadegs un nepārvērtīsies noklusušos pelnos. Tās ir karstākas par sauli.

Parids. Tad es varu apdedzināties.

Oinone. Vai tad tu vēl neesi apdedzinājies? Es domāju – tev sen jau ir jābūt sadegušam un kļuvušam par melnu pagali.

Parids. Jā. Tas es esmu.

Oinone. Karsts. Pilnīgs bezvējš. Varbūt tā tiešām bija kāda dieva maigā roka, kurš glāstīja manus matus un seju, jo mīlēja mani, bet tad atrāva savu roku, jo pārstāja mīlēt. Saki – vai es neesmu vairs mīļa?

Parids. Tu esi muļķīte. Un tāpēc vienmēr būsi mīļa.

Oinone. Es esmu muļķīte? Nu labi – lai tā būtu – es esmu muļķīte, kas vienmēr paliek mīļa. (*Satver Parida roku.*) Tur kāds nāk.

Parids. Kas?

Oinone. Pa priekšu iet vīrietis... Tās, kas viņam seko, manuprāt ir sievietes. (*Žigli uzvelk tērpu.*)

Parids. Ko tu baidies, muļķīt? Taka taču neiet te garām.

Oinone. Viņi nemaz nenāk pa taku. Viņi dodas pāri klinšu bluķiem šurp.

Parids. Nu un tad? (*Pieceļas, uzvelk tērpu.*)

Oinone. Redzi – jauneklis nāk šurp viens pats. Sievietes palika sēžam uz klinšu bluķa... Nāc. Bēgsim.

Parids. Uz kurieni?

Oinone. Atpakaļ pie kazām. Iejuksim kazu barā, un neviens mūs tur neatradīs.

Parids. No kā tu baidies, muļķīt?

Oinone. Pati nezinu. Bet baidos.

Uznāk Hermejs. Oinone pabēg gabaliņu sānis. Parids nepakustas. Oinone, to redzēdama, apstājas.

Hermejs. Sveiks, Parid.

Parids. Sveiks, jaunekli. Vai mani tu meklē?

Hermejs. Tevi gan.

Parids. Vai mana tēva sūtīts?

Hermejs. Nē. Mani sūta visu mūsu tēvs Zevs. Es esmu Hermejs.

Parids. Hermejs?

Hermejs. Jā.

Parids. Kas noticis?

Hermejs. Tīrais sākums. Bet ko mēs tā – kājās stāvam? Apsēdīsimies. Mierīgi patērzēsim.

Parids (*norāda uz klinšu atlauzu*). Sēdies. (*Apsēžas.*)

Hermejs (*apmetas viņam blakus*). Lieta ir ļoti vienkārša, kā jau teicu – tīrais sākums. Vīrietim tā vairāk par smaidu nevar izsaukt, bet trīs cienījamas sievietes ir tā uzbudinātas, ka pašā dzīru karstumā atstāja Olimpu, lai, apdauzot gleznās kājiņas pret akmeņiem un riskējot saplēst driskās savas dievišķās drānas, uzmeklētu šai drūmajā klinšu ielokā tevi.

Parids. Mani?

Hermejs. Jā – tevi!

Parids. Un kādā vajadzībā?

Hermejs. Tev būs jāizšķir, kura no viņām ir skaistākā.

Parids. Es saprotu – tās nebūs parastas sievietes?

Hermejs. Protams, nē. Ko parasta sieviete lai iesāktu Olimpā? Tev savu daiļumu vērtējumam rādīs Hēra, Atēna un Afrodīte.

Parids (*pietrūkstas kājās*). Nē!

Hermejs. Apsēdies.

Parids paklausīgi apsēžas.

Hermejs. Vai tu tagad pretosies dievu gribai?

Parids. Kurš bija tas, kas izvēlējās mani šim nepateicīgajam pienākumam?

Hermejs. Viņas pašas.

Parids. Kāpēc?

Hermejs. Vai tu man to prasi? Neizprotams ir sievietes prāts pat tad, ja tev darīšana ar dievieti.

Parids. Kas būs, ja es atteikšos?

Hermejs. Pildīt dievu gribu?

Parids. Es saprotu.

Hermejs (*sniedz viņam ābolu*). Tai, kuru tu atzīsi par pārāko sievišķīgā daiļumā – tai tu iedosi šo ābolu kā apstiprinājumu savam spriedumam. Turi.

Parids (*paņem ābolu*). Vai drīkstu lūgt tev padomu?

Hermejs. Es klausos.

Parids. Kurai, tavuprāt, man nāktos dot šo ābolu?

Hermejs (*iesmejas*). Tu esi viltīgs. Gribi, lai pēc tam daļa vainas par nepareizu lēmumu gultos uz manas sirdsapziņas?

Parids. Es gribu izdibināt, kurš lēmums būtu pareizāks?

Hermejs. Tāda nav.

Parids. Tāda nav?

Hermejs. Skaista sieviete ir skaista sieviete. Kurš var godīgi pateikt, kāds skaistums pārākais no visiem? No sievietēm pārākā skaistumā ir tā, kuru tu mīli. Visas sievietes, kuras mīl, ir neaizsniedzamas savā skaistumā.

Parids. Ak Zev! Tātad dievi par sodu man ir uzlikuši neizpildāmu uzdevumu! Par ko?!

Hermejs. Ne par sodu. Par katru sodu briesmīgāka ir sievietes kaprīze. Par sievietes kaprīzi briesmīgāka ir skaistas sievietes kaprīze. Par skaistas sievietes kaprīzi briesmīgāka ir dievietes kaprīze, jo katra no viņām ir skaista, pie tam – dieviete. Bet triju dieviešu kaprīzei līdzību sameklēt nav iespējams. Tu esi nejausības upuris. Bet izpildāms šis uzdevums ir. Tu iedosi ābolu tai dievei, kuru iemīlēsi vairāk par citām.

Parids. Tu domā – es drīkstu iemīlēties dievē?

Hermejs. Kāpēc gan ne. Tikai iepriekš pateikt, ar ko tas beigsies, nav iespējams. Bet ar mirstīgām sievietēm taču nav daudz labāk?

Parids. Labi. Es iemīlēšos vienā. Iedošu tai ābolu. Bet ko darīs citas? Vai viņas nesāks man dažnedažādi atriebties?

Hermejs. Es gandrīz droši varu pateikt, ka tā būs. Bet no dažādām ļaunprātībām pat pavisam godīgi cilvēki nav pasargāti, tāpēc baidīties no divu aizvainotu dieviešu atriebības... Neko nevar darīt, Parid – tāda ir cilvēka dzīve. Tāda ir

dievu griba. Tev atliek tikai pakļauties tai un mēģināt izsprukt ar pēc iespējas veselāku ādu. (*Pieceļas.*) Es aicināšu viņas šurp.

Parids. Vēl ne.

Hermejs. Baidies?

Parids. Baidos. Ļoti.

Hermejs. Vai nekad vēl neesi ticies vaigu vaigā ar dievēm?

Parids. Nekad.

Hermejs. Nebaidies. Visparastākās sievietes. No citām atšķiras tikai ar to, ka ir dieves.

Parids. Vai es neapžilbšu, nekļūšu akls, viņas ieraudzījis?

Hermejs. Par to neraizējies. Katra no viņām ir tik ļoti droša par savu pārākumu, ka centīsies tevi darīt vēl redzīgāku, nekā tu esi. Labs ir – es eju viņām pakaļ. (*Uz Oinoni.*) Bet to meitēnu gan pagaidām aizgādā kaut kur tālāk. Dievēm nepatiks šie liekas acis, lai gan viņa patiešām ir jauka. (*Uzsauc Oinonei.*) Kā tevi sauc, mazā?

Oinone. Oinone.

Hermejs. Vai tu mīli Priama dēlu?

Oinone. Ļoti.

Hermejs. Tad nebaidies. Viss būs labi. Bet pagaidām aizej kur tālāk.

Oinone. Es aiziešu. Kad tu atgriezīsies ar viņām, mani te vairs neieraudzīsi.

Hermejs. Tu esi lieliska. Tikai pasaki savam iemīļotajam, lai nebaidās. (*Pamāj Oinonei un aiziet.*)

Oinone (*strauji pieskrien pie Parida un piekļaujas viņam*). Parid!...

Parids apskauj viņu un glāsta.

Oinone. Tu drebi, mans mīlais... Vai tu ļoti baidies?

Parids. Nē. Es tagad domāju par tavu muguru... Vai tā ļoti sāp tik saskrāmbāta?

Oinone. Nē. Tā ir klusa un mierīga, kad tu viņu glāsti. Bet sirds mana dreb par tevi.

Parids. Par mani nevajag baidīties. Par mani jāupurē pašam Zevam un jāaizlūdz, lai es nekļūdītos.

Oinone. Es steigšos upurēt. Es viņam ziedošu skaistāko kazlēnu no tava ganāmpulka.

Parids. Jā – dari to.

Oinone. Birst akmeņi. Viņas nāk. Es tevi mīlu, Parid. Es skrienu (*Prom.*)

Parids. Zev, dod man spēku izturēt...

Uzskrien Hermejs un palīdz Hērai, Atēnai un Afrodītei tikt pāri akmeņu krāvamam. Parids atmuguriski kāpj uz pretējo pusi. Dieves nostājas vienā līnijā un sveicina Paridu. Tas neveikli atņem sveicienu.

Hermejs (*iznāk priekšā*). Un tā, daiļās dieves, – šie stāv Parids, valdnieka Priama dēls, kurš pēc jūsu pašu vēlēšanās noteiks skaistāko no jums trim.

Dieves paloka galvas.

Hermejs. Viņš pirmoreiz jūs skata vaigā, tāpēc domāju, nebūs nekas ļauns, ja stādīšu jūs viņam priekšā.

Dieves paloka galvas.

Hermejs. Bez šaubām, cieņā pārākā par savām biedrēm un tāpēc pirmā minama ir mūsu augstā valdnieka Zeva sieva, visgudrākā skaistule Hēra.

Hēra panāk soli uz priekšu un paloka galvu. Atkāpjas.

Hermejs. Pēc Hēras nākošo es atļaušos tev, Parid, stādīt priekšā mūsu augstā valdnieka Zeva meitu, drošsirdīgo karotāju, jaunavu – skaistuli Atēnu.

Atēna panāk soli uz priekšu, paloka galvu, atkāpjas.

Hermejs. Lai mīlas dieve man piedod, ka cieņas ziņā stādu viņu tikai kā trešo pēc gudrības un drosmes...

Afrodīte. Nekas. Es esmu pieradusi.

Hermejs. ... bet tā nav mana griba...

Afrodīte. Kuru pēc kārtas tu liktu mani, ja tā būtu tava griba? Pirmo?

Hermejs. Man savu domu nav šai jautājumā.

Afrodīte. Es zinu – tev pietiek ar mēli. Bet nevajag to pārmērīgi kulstīt.

Hermejs. Un tā – kā pirmo – gan no otra gala...

Afrodīte. Hermej...

Hermejs. Es atvainojos – stādu priekšā tev, Parid, mīlas dievi Afrodīti, kas vēl bez tā ir arī skaistule.

Afrodīte. Es likšu Hēfaistam, lai izkaļ tavu mēli plakanu. (*Panāk uz priekšu, palokās Paridam, atkāpjas.*)

Hermejs. Tagad jums, visudaļās, neatliks nekas cits, kā rādīt pēc iespējas laipnākas sejas, jo laipnība jau pati par sevi ir daiļums, bet īgnuma vai dusmu pēdas vaigā padara visskaistāko sievieti atbaidošu un kroplu. Ja varat, ieteicams pat smaidīt, tas jūsu izredzes uz panākumiem vairo desmitkārt, bet atļausit no smiekliem gan jūs brīdināt, jo tie var pasprukt dumji...

Dieves. Hermej!

Hermejs. ... un es neesmu pārliecināts, vai šis puisis tik ļoti ciena muļķību, ka starp trim vienlīdzīgām skaistulēm dos priekšroku tai dumjākajai.

Atēna (*Hermejam*). Tu labi darītu, ja tagad brīdi paklusētu un ļautu Paridam rūpīgi un bez steigas mūs apskatīt, vai varbūt tu neredzi, ka tava pļāpāšana viņu mulsina un jauc galvu?

Hermejs. Nedomājiet, ka viņš ir tik viegli samulsināms. Vai ne, mans draugs? Es vienkārši vēlējos ar nelielu ievadrunu ievadīt šo sacensību starp trim žilbinošām Olimpa skaistulēm. (*Paridam.*) Pēti viņas. Pēti rūpīgi. Nekas sievieti neiepriecina tik ļoti kā vīrietis, kurš bezkaunīgi blenž viņai virsū.

Hēra. Hermej!

Hermejs. Kas noticis? Jūs esat neapmierinātas ar mani? Manuprāt, man ir iemesls būt neapmierinātam ar jums. Kas te notiek? Skaistuma sacensības! Nevis uzklieģšanas olimpiāde. Jums ir jāstāv rāmi un jācieš klusu, ja jau reiz vēlējāties šādu pārbaudi. Ar kliegšanu jūs varat ietekmēt vērtētāju. Tas nebūtu godīgi, vai ne? Es jūsu strīdā nepiedalos, tāpēc varu atļauties runāt, cik vien sirds vēlas. Nu, Parid, mans draugs, priecājies, kas par skaistulēm! Nez, vai vēl kaut reizi

mūžā skatīsi tik daudz krāšņuma vienuviet! Priecājies! Bet pie reizes neaizmirsti arī vērtēt! Drošāk, mans draugs! Drošāk!

Parids apjucis veras dievēs.

Hermejs (*Paridam*). Nu?... Mēģini pasteigties... Citādi man rādās, ka mūsu skaistulēm no saspringuma jau sāk tirpt gleznās ciskas.

Parids pamet skatienu pāri kalniem, tad atkal veras dievēs.

Hermejs (*sekodams Parida skatienam*). Ko tu tur pēti? Galva apreiba no šī daiļuma?

Parids (*Hermejam*). Vai es varu mazliet ar tevi vienu parunāt?

Hermejs. Jā, protams. (*Dievēm.*) Piesēdīet pagaidām. Soģiem jāiet apspriesties pirms lēmuma paziņošanas.

Dieves apsēžas uz klints bluķa. Hermejs un Parids atiet sānis.

Parids. Man reibst galva.

Hermejs. Man tavā vietā arī reibtu, lai gan esmu ņēmis dalību daudz trakākos notikumos. Bet tev nav citas izejas. Ko tu tur vēroji pāri kalniem?

Parids. Es skatījos tepat netālu. Oinone aizskrēja Zevam kazlēnu no manis ziedot. Skatījos, vai jau neredzēju ziedokļa dūmus augšup kāpjām. Viņa lūgs, lai Zevs palīdz man izvēlēties. Es ceru, ka viņš neatteiks.

Hermejs. Ja mazā lūgs par tevi – neticu, ka vecais spēs palikt kurls. Skaties tik, ka viņš bez kazlēna arī pašu Oinoni neiekāro. Vecais ir liels palaidnis! (*Smejas.*)

Parids. Bet Zevam taču ir...

Hermejs. Tu domā – tās tur? Ir jau gan. Bet dievi nez kāpēc pārāk bieži dod priekšroku cilvēkiem, un vecais šai lietā mums ir pirmais.

Parids. Bet viņas ir neizsakāmi skaistas.

Hermejs. Un kura tev pagaidām – no pirmā acu uzmetiena – liekas pārākā?

Parids. Nevaru pateikt. Man aizraujas elpa, skatoties katrā. Es neticu, ka pats spēšu izvēlēties. Man ir vajadzīgs Zeva atbalsts.

Hermejs. Es saprotu – tu gribi novilcināt laiku. Bet nez vai dieves būs apmierinātas, ja mēs vēl ilgi te sēdēsim un divatā klusi pārspriedīsim viņām nezināmas lietas.

Parids. Vai es drīkstu tev ko vaicāt?

Hermejs. Uzskati, ka labāka padomdevēja tev nekad nav bijis.

Parids. Viņas ir tik skaistas... Šī droši vien ir vienīgā iespēja manā mūžā... Vai es varētu viņas apskatīt kailas? Vismaz vienu no viņām. Kādiem gan jābūt viņu augumiem, ja jau sejas man sniedz tik neapprakstāmu, saldkaislu baudu...

Hermejs. Nav nekā vienkāršāka un vieglāka. Pēc mirkļa visas trīs būs plikas tavā priekšā. Sievieteī nav nekā neizdarāma, ja viņai jāpīerāda, ka ir skaistāka par citām. (*Skaļi dievēm.*) Cīenījamās skaistuma sacensības dalībnieces! Pēc sejas un smaidiem, kas tajās atplīksnījās, jūs visas trīs tiekāt atzītas par vienādi daiļām. Tāpēc lieciet tās pie malas un ļaujiet saviem smuidrajiem augumiem turpināt cīņu par Parida ābolu.

Dieves pieceļas.

Hermejs (*Paridam*). Tuvāk, mans draugs, tuvāk! (*Dievēm.*) Tiks vērā ņemts viss – gan kāju slaidums, gan vēderu glāsmainais maigums, gan liekumi novērtēti, kur gurni uz vidukli pāriet, gan krūšu Olimpi stāvie, gan drebošo plecu traušums... Viss beigsies ar harmoniju – kā dažādas ķermeņa daļas ar pārējām kopā saistās, vai mūzikai līdzīgi viņo, pēc daiļuma likumiem mijas, vai izveido melodijas, kas padara sievietes skaistas. Lūdzu. Kā esat gatavas, sāciet rādīties.

Hēra. Man tomēr patiks pateikt par tevi dažus vārdus Zevam. (*Atsedzas kaila Paridam, palikdama neredzama Hermejam un skatītājiem.*)

Parids sastingušu, apstulbušu skatienu veras Hērā. Gar viņas apģērba malu no aizmugures ieskatās Hermejs.

Hermejs (*mazliet atkāpies*). Kreisā krūts man šķiet nedaudz par zemu.

Hēra (*aizsit ciet savu apģērbu*). Es neticu, ka Zevs vēl ilgāk paliks labvēlīgs pret tevi!

Hermejs. Kas tev notika, mīļā Hēra! Tu slēp no manis to, ko es jau tūkstošreiz esmu redzējis!

Hēra. Tad kāpēc tev ir slepus jālien vēlreiz?

Hermejs. Lai darītu jo liksmākus šos jaukos svētkus, kas veltīti tiek dievu daiļumam!

Hēra. Es savu daiļumu novēlu Parida acīm, nevis tavējām.

Hermejs. Lai notiek. Būšu nākamais aiz viņa. (*Atkāpjas.*)

Hēra (*atsedzas Paridam*). Nebaidies, jaunekli, skaties droši. Mans skaistums vēl nevienam ļaunu nav nodarījis.

Hermejs. Es gan to tik droši neteiktu.

Hēra (*Paridam*). Vismaz par Hermeja mēli tas noteikti ir nekaitīgāks. Ja tev ienāktu prātā atzīt, ka mans skaistums būtu pārākais, es spētu tevi padarīt par gudrāko no valdniekiem, kurš, ar māku vadīdams savas valsts lietas, jo drīzi daudzkārt pavairotu gan valsts, gan savu paša mantu. Padomā par to. (*Aizsedzas un paiet malā.*)

Hermejs (*pieskrien pie Parida. Klusu.*). Es skatos. Upurdūmi vēl nekāpj debesīs. Tā ka – mēs varam mierīgi turpināt šo nevainīgo izpriecu. (*Skaļi dievēm.*) Ir Hēras ķermenis šim jauneklim pat vairāk nekā pa prātam, un manu aizrādījumu par kreiso...

Hēra. Hermej!

Hermejs. Es sapratu... viņš gatavs neņemt vērā. Bet tā kā šī ir sacensība starp trijām līdzvērtīgām sāncensēm, kur uzvarētājam par labu svaru kausu var nosvērt ļoti nenozīmīgs sākums, tad tomēr lūgums arī citām parādīties, un nākamo es lūdzu mūsu tiklo... ne mazāk – nikno – Atēnu teikt vārdu jeb, labāk izsakoties, – rādīt kailu to, ko dzejnieki mēdz reizēm saukt par miesu. Es lūdzu.

Atēna apvelta Hermeju ar aukstu skatienu un, pēc Hēras piemēra atsegusies Parida priekšā, paliek stāvam. Parids fascinēts raugās dievē, bet Hermejs atkal aizlavās gar atplestā tērpa stūri un paiet sānis.

Hermejs. Vai labā kāja nav mazliet par resnu?

Atēna strauji aizsedzas, pieiet pie Hermeja un ietriec viņam ar dūri pa žokli. Hermejs kūleniski krīt.

Hermejs (*pieceļas, tausta žokli*). Ne tikai kāja resna, arī roka smaga.

Atēna. Tu savus jokus, lūdzu, taupi Afrodītei. Cik zinu, viņai tādi patīk.

Hermejs. Lūk – daiļa sieviete! Bet otru – rej kā suns.

Afrodīte (*Hermejam*). Tu uzmanies. Kost viņa arī prot.

Atēna (*atsedzas Paridam*). Skaties. Mans augums tīrs un neskarts šķīstā jaunavībā. No neskaitāmiem vingrinājumiem tas kļuvis spīdīgs un stingrs. Ja izlemsi man dāvēt ābolu, es tevi padarīšu pārāku par visiem karavīriem. Tu iesi neuzvarams. Visa pasaule būs tev pie kājām. Padomā! (*Aisedzas un pāiet malā.*)

Afrodīte. Vai es drīkstu jau?

Hermejs. Mēs lūdzam.

Afrodīte pēc parauga atsedzas Paridam. Tas apstulbis skatās, Hermejs atkārti iepriekšējo gājienu.

Hermejs. Man tikai pakaļa par lielu šķiet...

Afrodīte. Bet cik tā maiga, balta...

Hermejs. Varbūt ja tuvāk pačamda...

Afrodīte. Es nelieku nevienam noticēt uz vārda.

Hermejs. Es nākamreiz. Pēc kārtas Parids pirmais.

Afrodīte (*Paridam*). Vai es tev patīku?

Parids. Jā, ļoti...

Afrodīte. Vai gribētu tu manām lūpām piekļauties ar muti kaistošu un veldzēt iekāri pie maniem gurniem?

Parids. Bet vai to drīkst?

Afrodīte. Es zinu sievieti, kas skaistumā man pakaļ nepaliek. Tu viņu iegūsi, ja dāvēsi man ābolu šo. (*Pastiepj roku.*) Dod.

Parids. Un viņa tiešām skaistumā...

Hermejs. Es redzu dūmus... Laikam ziedoklis... Kāds upurē...

Afrodīte (*pastiepj abas rokas*). Es varu atzīties – ir viņa pārāka par mani... Uz mūžu tava būs... Ja gribēsi...

Parids suģestēts ieliek Afrodītei rokās ābolu. Pārējās dieves pieceļas un, ne vārda neteikušas, aiziet. Afrodīte sakārto tērpu un paceļ virs galvas ābolu kā uzvaras zīmi. Pamana, ka pārējo dieviešu nav.

Afrodīte. Ātri gan viņas pazuda.

Hermejs. Viņas ir gudras. Ne tādas kā tu.

Afrodīte. Bet par to lielo pakaļu tu man vēl pieminēsi.

Hermejs (*Paridam*). Nu, Priama dēls, vai nenožēlo savu izvēli?

Parids. Bet vai man būs tā sieviete? Tā, kura skaistumā ir tāda pati kā tu?

Hermejs. Par ko viņš runā?

Afrodīte. Par Helēnu. Būs. Var visu ko par mani teikt, bet to, ka Afrodīte kādreiz nebūtu izpildījusi savu solījumu – par to vēl nevienam nav bijis iemesla sūdzēties.

Hermejs. Ja nu vienīgi – par pretējo. Man vajadzētu viņas panākt un aizvadīt uz Olīmpu. Es nevēlos tur sacelt lieku traci. Tāpat jau būs visāda trokšņa vairāk nekā vajag.

Afrodīte. Es tevi atlaistu, bet tu man esi vajadzīgs.

Hermejs. Iedomājies! Es esot viņai vajadzīgs, un ar to viss ir izteikts. Bet ja nu Hermejs ir vajadzīgs arī citiem?

Afrodīte. Tās divas iztik. Ne jau pirmoreiz mēro ceļu līdz Olimpam. Mēs ar Paridu tūlīt dosimies uz Menelāja pili, jo es nemīlu kaut ko atlikt uz vēlāku laiku, bet tu mūs pavadīsi, lai palīdzētu jauneklīm ātrāk sasniegt mērķi.

Hermejs. Es domāju.

Afrodīte. Par ko?

Hermejs. Par to pašu. Par tavu pakaļu.

Afrodīte. Mana pakaļa nav domāta filozofiem. Tā ir paredzēta dzejniekiem un mīlētājiem.

Hermejs. Lai notiek – ejam.

Afrodīte (*sniedz roku Paridam*). Nāc!

Parids. Bet manas kazas? Tēvs dusmosies, ja ganāmpulkam atgadīsies kaut kas ļauns, un uzzinās, ka esmu to atstājis bez uzraudzības.

Afrodīte. Vai tiešām kazas tev rūp vairāk par sievieti?

Parids. Nē. Bet kazas paliek kazas... Un tēvs...

Hermejs. Vai mazā Oinone tev nevar palīdzēt? Es nesaprotu, kāpēc kazas nevarētu palikt viņas uzraudzībā!

Parids (*atjēdzas*). Oinone...

Hermejs. Par viņu neuztraucies. Mazā tevi mīl. Un tu taču negrasies viņu atstāt. Tu iepazīsi dievišķiem līdzīgus mīlas priekus un atgriezīsies pie savas Oinones. Mēs drīz būsim atpakaļ. Viņa lai tikmēr pieskata kazas.

Parids. Kā es viņai to pateikšu? Viņas mazā sirds pārplīsīs izmisumā...

Hermejs. Nevajag viņai neko teikt. Kāpēc sāpināt mazo? Viņa neko neuzzinās, un viss būs kārtībā. Pasauc viņu.

Parids. Ko lai es viņai saku?

Hermejs. Neko. Mēs paši viņai pateiksim. Sauc!

Parids (*sauc, plaukstas pie mutes salicis*). Oi-no!...

Atskrien Oinone.

Oinone (*skriedama sauc*). Tu redzēji dūmus?... Zevs pieņēma mūsu upuri!... (*Pieskrien.*)

Hermejs. Mēs īstā brīdī ieraudzījām dūmus. Tie palīdzēja viņam nekļūdīties un pasniegt strīda augli īstajai.

Afrodīte (*uz Oinoni*). Skaists gan šāds kalnu bērns.

Oinone piespiežas pie Parida.

Hermejs (*Oinonei*). Tu nebaidies. Šī ir Afrodīte. Mēs vēl uz mazu brīdi izlūdzamies tavu mīļoto – viņš mums ir vajadzīgs. Ja apsokies mūsu prombūtnes laikā pieskatīt kazas, tavs Parids atgriezīsies, vēlākais, ar nākošās dienas rītausmu.

Oinone. Es pieskatīšu.

Hermejs (*iesmejas, Oinonei*). Laid taču vaļā savu nenovērtējamo dārgumu, citādi esi pielipusi viņam kā dadzis tērpa krokām. Mēs ar Afrodīti jau iesim. Parids mūs panāks.

Hermejs un Afrodīte aiziet.

Oinone. Jūti? Tas ir atkal vējiņš – maigs kā mīloša roka... (*Uzliek Parīda roku sev uz krūtīm.*) Nomierinies, mīlais. Nebaidies ne no kā. Jūti, cik mierīgi sit mana sirds. Ej tagad. (*Viegli atstumj Parīdu un atkāpjas.*) Ej...

Parīds lēni aiziet.

Oinone (*pie sevis*). Ej...

2. CĒLIENS

Nakts. Sēž Helēna. Ienāk Menelājs. Pastāv. Apsēžas blakus.

Helēna (*nepagriezdamās*). Tas esi tu?

Menelājs. Jā.

Helēna. Es tevi pazinu pēc soļiem. Un pēc elpas. Tu ienāci. Pastāvēji mirkli, manī vērdamies. Tad pienāci un apsēdies man blakus.

Menelājs. Jā. Tā tas bija.

Helēna. Kāpēc tu skatījies manī? Kāpēc nenāci klāt uzreiz? Kas tev lika to mirki aizkavēties? Vai es nedrīkstu zināt, mans vīrs?

Menelājs. Drīksti. Es ieraudzīju tevi.

Helēna. Tu ieraudzīji mani? Tas tevi pārsteidza? Un ko tu bijī domājis te ieraudzīt?

Menelājs. Nē. Es gaidīju, ka tu te būsi. Es ienācu, jo gribēju kā katru nakti tev labu nakti novēlēt. Es cerēju šē ieraudzīt tevi un ieraudzīju.

Helēna. Es tevi nesaprotu, Menelāj.

Menelājs. Man pašam arī nav viegli sevi saprast.

Helēna. Par ko tu satraucies? Vai valsts lietas neveicas kā gribētos?

Menelājs. Valsts lietās man nekad nav veicies kā gribētos. Bet ne tas ir mana satraukuma iemesls.

Helēna. Vai tavai sievai neklātos to zināt?

Menelājs. Es tev to labprāt pateiktu. Bet nezinu, vai pratīšu. Manam satraukumam par pamatu nav nekas cits kā dīvainas, neiztulkojamas nojausmas.

Helēna. Kas tās ir par nojausmām? Tu varētu man pastāstīt. Varbūt es prastu rast tām izskaidrojumu. Ja ne es – tad mēs abi kopā mēģinātu tikt skaidrībā par tavas satrauktās dvēseles bažām.

Menelājs (*pasmaida*). Tu tā raizējies par mani.

Helēna. Tu esi mans vīrs. Un man par tevi jāraizējas.

Menelājs. Vai tas ir sievas pienākums, kas liek?

Helēna. Tu prasi tā, it kā šaubītos par manu mīlestību un uzticību tev.

Menelājs. Par to es nešaubos.

Helēna. Protams, ka tas nav tikai sievas pienākums, kas liek man rūpēties par tevi. Bet pienākums visam piešķir lielāku svaru. Ir tīkami apzināties, ka es ne tikai

drīkstu – raizēties par tevi, bet vēl vairāk, – man ir jāraizējas par tevi. Ja tu zinātu, Menelāj, kādu prieku tas sagādā.

Menelājs (*pasmaida*). Es zinu.

Helēna. Tāpēc stāsti man – kas tās par nojausmām, kas tevi satrauc?

Menelājs. Vispirms, kad nācu šurp, man likās, ka zvaigznēs ir kaut kas neparasts.

Helēna. Kas gan neparasts varētu būt zvaigznēs? Vai tu pamanīji jaunu zvaigzni pie debesīm? Varbūt ievēroji, ka trūkst kādas no vecajām? Vai kādas pārmaiņas ierastajā zvaigžņu stāvoklī?

Menelājs. Nē. Es skatījos un neko tādu nemanīju. Viss bija kā parasti.

Helēna. Tad tās ir iedomas, Menelāj.

Menelājs. Es teicu – tikai nojausmas bez skaidra pamata.

Helēna. Jā, protams. Tāpēc turpini.

Menelājs. Kādu laiku pastāvējis, bet nespēdams rast debesu rakstos izskaidrojumu savam pēkšņajam izbīlim, es devos šurp un ieraudzīju tevi...

Helēna. Nu? Tu ieraudzīji mani?

Menelājs. Jā. Cik sveša tu man likies.

Helēna. Es sveša?

Menelājs. Jā. Tu sēdēji, raudzīdamās zvaigznēs. Tavs skats bija pievērts tām tā, it kā tu spētu saredzēt debesu velvē kaut ko noslēpumainu, citu acīm slēptu, bet tev pašai – tik tuvu un saprotamu... Tas tik ļoti sakrita ar manām pirmītējām bažām, ka es uz brīdi sastingu svētās šausmās un nespēju paspert ne soli.

Helēna. Tu nobijies no manis? Kāda nejēdzība...

Menelājs. Nē, ne no tevis. Bet no šī tava sakara ar zvaigznēm.

Helēna. Kāds īpašs sakars gan man varētu būt ar zvaigznēm? Jā, es sēdēju un vēroju zvaigžņoto velvi. Man patīk vēlu vakaros pēc saulrieta tā sēdēt, un tu to labi zini. Zvaigznes ir tik spožas un laipnas. Tās dara mani sapņainu. Man patīk pasēdēt savā nodabā un pasapņot, raugoties zvaigznēs. Es nesaskatu tur nekā nedz slikta, nedz pārdabiska.

Menelājs. Es nesaku, ka tur bija kaut kas slikts vai pārdabisks. Es saku, ka tās bija manas iedomas. Un dīvaini ir tas, ka es nespēju tās tūlīt nomest, bet vēl tagad – tev mierīgi blakus sēžot – mani nepamet pirmītējās sajūtas trauksmainā atblāzma.

Helēna. Vai manā tuvumā neatkāpjas tavas biedinošās domas?

Menelājs. Jā, es jūtu kā tās pamazām atstāj manu dvēseli. Bet pavisam mierīgs – vēl neesmu. Kad es stāvēju un skatījos uz tevi pirms brīža, man likās – es esmu tevi pazaudējis. Tūlīt tu pacelsies debesīs un izgaisīsi uz mūžu starp zvaigznēm.

Helēna. Nebaidies, mīļais vīrs. Nekad es neizgaisīšu. Es esmu vienkārša zemes sieviete, un starp zvaigznēm man nav ko darīt.

Menelājs. Ja tu zinātu, cik esi man dārga! Ja tu spētu to saprast! Tu man daudz ko piedotu! Tici – nav nekā – ne uz pasaules, ne debesīs, kas man būtu dārgāks par tevi. Tu man liecies pārākā par visiem dieviem. Tu – mana sieva. Tāpēc es baidos, ka tu kādu dienu nepazūdi man uz mūžu starp zvaigznēm. Es jūtos tevis necienīgs. Kas es esmu? Es – Menelājs? Valdnieks? Mans brālis Agamemnon arī ir valdnieks. Viņa sieva, tava māsa Klitaimnēstra nestāv ne

tuvu tev ne daiļumā, ne laipnībā. Bet Agamemnonam veicas viss, lai ko viņš darītu. Viņam pieder nedalīta ahajiešu cieņa. Bet man tik bieži kaut kas iznāk otrādi. Man brīžiem liekas – visi par mani smejas. Es neesmu tevis cienīgs, Helēna! Es neesmu tevis cienīgs.

Helēna. Nomierinies, mīļais. Neviens par tevi nesmejas. Tu esi labs. Tu mīli mani. Agamemnonš pret tevi ir rupjš karavīrs, kam svešas smalkākas jūtas. Tāpēc arī viņam labāk veicas saimniecības un valsts lietās. Bet tu ar savu smalko dvēseli pārlietu pārdzīvo visniecīgāko neveiksmi, tā grauj tavus spēkus un pašapziņu un neļauj ar pienācīgu drosmi mesties nākamajā pasākumā. Met pie malas šādus pārmetumus. Tiem nav vietas tavā cildenajā, jūtīgajā dvēselē. Es tevi mīlu tādu, kāds tu esi, un nekad nespētu iemīlēt tavu rupjo brāli Agamemnonu, lai arī kā viņam veiktos tirdzniecībā un karā. Un cik es esmu runājusi, arī Klitaimnēstra nespēj viņu mīlēt tik stipri, cik tas krietnai sievietei pienāktos.

Menelājs. Kā tu gan proti mierināt.

Helēna (*pasmaida*). Vai tumšās jausmas atkāpās?

Menelājs. Tu esi mana zvaigzne. (*Pieceļas.*)

Helēna (*arī pieceļas*). Vai tu jau dosies prom?

Menelājs (*noskūpst viņu uz pieres*). Es tevi netraucēšu vairs. Rīt atkal redzēsimies.

Labu nakti.

Helēna. Tev arī labu nakti, mans mīļais vīrs. (*Noskatās viņam pakal, atkal apsēžas.*)

Uznāk Afrodīte.

Afrodīte. Cik skaista nakts, mīļo māsiņ!

Helēna (*uztrūkstas, pazīst dievi, goddevīgi klanās*). Tas man ir liels pagodinājums, ka tu dēvē mani par savu māsu.

Afrodīte (*apsēžas*). Sēdies. Vai tad mēs neesam māsas? Sēdies.

Helēna (*bikli apmetas dievei blakus*). Pati es nekad neuzdrošinātos nosaukt sevi par tavu māsu!

Afrodīte. Vai tad mēs neesam skaistumā līdzīgas?

Helēna. Tavs skaistums ir nesalīdzināmi pārāks par manējo.

Afrodīte. Ei nu ei, māsiņ – esmu dzirdējusi, ka daudzi tavu skaistumu vērtē pat augstāk par manējo.

Helēna. Neklausies šādās runās, pavēlniec. Tie ir zaimotāji. Neturi viņu dēļ ļaunu prātu uz savu pazemīgo verdzeni. Tici – manās domās nav ne kripatiņas augstprātības. Es nekad neuzdrošinātos salīdzināt savu niecīgo, ātri gaistošo zemes ziedēšanu ar tavu žilbinošo, mūžīgo Olimpa daiļumu.

Afrodīte. Tas tiesa – zemes ziediem īsāks mūžs. Mirstīgas sievietes skaistums ir pārejošs, bet tas nenozīmē, ka vienu brīdi šāds daiļums nevarētu būt cienīgs sāncensis dievu mūžīgajai piemīlībai.

Helēna. Tas tavā ziņā, pavēlniec. Kā tu stāsti, tā tam ir jābūt.

Afrodīte. Kāpēc tu vairies atsaukties manām māsas jūtām? Kāpēc vienā gabalā dēvē mani par pavēlnieci?

Helēna. Tu esi mana pavēlniece. Tāpēc.

Afrodīte. Tad es tev pavēlu teikt – māsiņ!

Helēna. Es paklausu, māsiņ.

Afrodīte. Ja tevī tiešām kaut kā trūkst, tad, manuprāt, tā ir tieši nepaklausība.

Helēna. Vai paklausība skaitās netikums?

Afrodīte. Es runāju par pārmērīgu paklausību. Es nenoliedzu to, ka tev kā mirstīgai ir jāpaklausa dieviem. Vai tu savam vīram arī esi tikpat paklausīga?

Helēna. Jā, māsiņ.

Afrodīte. Tu laikam ļoti mīli savu vīru?

Helēna. Ļoti.

Afrodīte. Tad kāpēc tagad sēdi viena, zvaigznēs vērdamās? Kur ir tavs vīrs? Kāpēc viņš nav tev blakus? Varbūt viņš ir, es tikai neredzu?

Helēna. Viņš aizgāja gulēt, māsiņ. Viņš ir noguris pēc dienas rūpēm.

Afrodīte. Es saprotu – tavs vīrs ir mūžvecis vecis, tāds, kas teju teju gatavs kapā likties. Bet man kāds, liekas, teica, ka Menelājs esot tevi par sievu apņēmis – vīrs pašos spēka gados.

Helēna. Menelājs ir mans vīrs.

Afrodīte. Tad es neko vairs nesaprotu. Ak tā – tu viņu mīli, bet viņš tevi – ne! Nabadzīte.

Helēna. Nē – mīl viņš mani ļoti!

Afrodīte. Un kā viņš savu mīlu pierāda?

Helēna. Viņš bieži par to runā.

Afrodīte. Un nekā citādi?

Helēna (*nolaiž acis*). Nē – citādi nekā.

Afrodīte. Tad iznāk, runāt – nozīmē izrādīt. Ja kāds runā par kaut ko, tad izrāda, kas viņam ir. Ja kāds runā par naudu, tas nozīmē, ka viņš izrāda savu naudu. Jo vairāk runu, jo vairāk tiek! Es tiešām nesaprotu, kāpēc dzert ambroziju, ja par to var parunāt? Kāpēc ēst nektāru, ja par to var parunāt! Kāpēc zemniekam pūlēties, stādot kociņus un novācot olīvas, ja pietiek mazliet parunāt, un olīva atradīsies tev mutē? Vai es pareizi runāju?

Helēna (*klusī*). Nē, māsa...

Afrodīte. Es domāju tā – ja cilvēks daudz runā par naudu, tas nozīmē, ka tās viņam nav. Un ģeķis ir tas, kurš stundām ilgi var stāstīt sievietei par mīlestību tā vietā, lai ar darbiem pierādītu, kāda tā mīlestība tiešām ir. Es domāju, ka darišanā slēpjas tā īstā lieta, nevis runāšanā.

Helēna. Nē. Man liekas, ka viņš mīl mani. Es nepratišu to paskaidrot. Viņš ir tik maigs un rūpīgs pret mani. Viņš nekad neaizmirst no rīta ienākt apsveicināties ar mani. Viņš vakarā vienmēr uzmeklē mani, lai novēlētu labu nakti. Bet es jūtu – manai sirdij ir vajadzīgs vēl kaut kas. Es naktīs neguļu. Es ieklausos katrā troksnī. Pa grīdu pārskrien pele – es notrīsu – man liekas – nāk viņš. Bet viss atkal noklust. Un esmu viena. Tad es raugos zvaigznēs un man liekas – cik labi būtu kļūt par vienu no tām. Es jūtos tik vientulīga šai mājā. Es nevaru tev to izstāstīt. Viņš arī nejūtas laimīgs. Es zinu. Es redzu, kāds viņš staigā apkārt – drūms, nerunīgs, grumbām izvagotu seju. Brīžam viņš patiešām līdzinās vecim, kam laiks uz Aīdu posties. Viņš kādreiz pienāk, apsēžas man blakus. Es redzu – viņam ir smagi ap sirdi. Kaut kāds tārps viņa dvēseli grauž. Tad mani pārņem

tāds žēlums, tāds žēlums. Es runāju ar viņu. Es mierinu viņu. Es stāstu viņam, ka viss ir kārtībā. Bet pati saprotu, ka nekas nav kārtībā. Kāpēc viņš it kā baidās pieskarties man? Kāpēc viņš nedara ar mani to, pēc kā es sen jau alkstu? Tu esi nesalīdzināma gudrībā, manu dievišķo māsiņu – pasaki man, kāpēc tas ir tā? Kāpēc viņš netiecas pēc manis? Kāpēc viņš ir tik rūpīgs pret manu dvēseli, bet pametis novārtā manu miesu? Runā, ka neglītām sievietēm esot grūti modināt vīriešu iekāri, bet man visi stāsta, ka es neesot neglīta. Visapkārt runā, ka es esot skaistākā sieviete uz zemes! Saki taisnību, māsiņ – vai visi man melo? Vai patiesībā es esmu neglīta un atbaidoša?

Afrodīte. Nē, māsiņ. Ļaudis runā patiesību. Viss Olimps zina, ka uz zemes nav skaistākas sievietes par tevi. Es nemeloju, teikdama, ka skaistumā tu pašlaik vari sacensties ar dievēm. Ne velti es tevi par savu māsiņu saucu. Skaties. (*Izvelk ābolu.*) To man iedeva Parids, Īlijas valdnieka dēls, kā skaistākajai no Olimpa dievēm. Bet es tev klusībā atzistos – ja viņš ieraudzītu tevi – varbūt grasītos man šo ābolu atņemt.

Helēna. To viņš neuzdrīkstētos!

Afrodīte. Tu viņu nepazīsti. Parids ir jauns un mežonīgs. Es nebrīnītos, ja viņš sagrābtu mani aiz matiem un izrautu no rokām šo ābolu, lai pasniegtu tev.

Helēna. Es viņu ienīstu jau par to vien, ka tu saki – viņš būtu spējīgs tev nodarīt pāri!

Afrodīte. Vai tas būtu pāridarījums man?

Helēna. Protams, māsiņ...

Afrodīte. Nu nē! Kas var būt skaistāks vēl par jaunekli, kas spēka pilns kā lauva un nevaldāms mežonīgā kustībā! Vai laime lielākā nav spēkam pakļauties un ļauties tāda vīra trakumam, kurš pats pār sevi nevalda, tas nozīmē – pār viņu valda dievs! Un tādām pakļaujoties, pakļaujies tu dievam! Vai tas nav brīnišķīgi – dievam pakļauties? Un zinot, ka šis dievs pār citiem arī valda. Šis dievs ir mīlas dievs!

Helēna. Un tu tā esi, māsiņ!

Afrodīte. Varbūt, ka es. Jā – es. Bet arī pati pakļaujos es labprāt sev. No vīra skavām es vienmēr raisos divtik skaistāka. Un divtik mīlas alkstu. Un mīla mani dara divtik laimīgāku. Ja kāds no dieviem tiešām laimīgs ir – tā esmu es! Un laimīgi ir tie, kas pielūdz mani.

Helēna. Es gribu laimi gūt! Tu parunā ar Menelāju. Varbūt viņš sapratīs. Viņš tevi klausīs. Tu pateikt proti. Man tā neiznāk. Es esmu gribējusi ar viņu parunāt par visu. Bet es nespēju. Kā saku... tā es tikai viņu mierinu. Viņš nomierinās. Nu un tas ir viss. Kā apskaužu es savu māsu Klitaimnēstru! Lai kāds ir viņas vīrs... lai cik nejauks un rupjš ir Agamemnons... lai arī viņš ir gatavs atzīt par sievu katru glītāku sievieti, kas patrāpās pa ceļam... Viņš nenoniecina arī savu sievu. Viņai tagad ir jau trīs bērniņi no viņa – trīs meitenītes. Vecākajai – Ifigēnijai – jau sešpadsmitā vasara rit... otra – Elektra – ir sešus gadus jaunāka – tai ir desmit... bet pati mazākā – Hrisotemīda – tikai trešo vasaru šo pasauli skata... Un nu Agamemnons atkal ir darījis viņu grūtu – pitija teikusi – šoreiz viņiem būšot puisēns... Tad viņi par Orestu to nosaukšot... Kad es iedomājos vien, cik laimīga ir mana māsa, asaras saskrien acīs... Kāpēc es esmu tik nelaimīga?

Kāpēc man nav ne vīra, ne bērniņu? Vai tāpēc, ka dievi devuši man tādu skaistumu? Kam man tas, ja nenes laimi, bet tikai ciešanas?... Es tev atzišos, mīlo māsiņ – es ienīstu viņu! Es ienīstu Menelāju! Es saku viņam laipnus vārdus, bet tai pat laikā jūtu, kā manas krūtis smacē nepārvarams naidis. Vai man ir jālien pie viņa gultā un jāubago glāsti? Vai man tie nepienākas? Par ko man jācieš? Tu, mīlo māsiņ, esi gudrāka – es lūdzu – pasaki – par ko?

Afrodīte. Šim tavām ciešanām jo drīz būs gals.

Helēna. Vai tu ar viņu parunāsi?

Afrodīte. Tas ir zem mana goda – runāt ar vīrieti, kurš pats nesaprot, kā viņam pieklātos pret sievieti izturēties!

Helēna. Vai tu vēl ceri, ka viņš pats sapratīs?

Afrodīte. Uz to es neceru. Un tāpēc meklēšu tev citu vīru.

Helēna. Citu vīru? Man?

Afrodīte. Bet, mīlo māsiņ, – citas dēļ es necenstos. Bet tu man esi kļuvusi tik dārga, ka tagad darīšu visu, lai izlabotu to lielo netaisnību, kas tev nodarīta. Vēl šonakt pat man jāsadabū tev kāds krietns jauneklis, kas neatstātu tevi vientulības apsmieklam, bet gādātu, lai tu saņemtu to baudījumu, kas pēc izcilā skaistuma tev pienākas.

Helēna. Bet vai tā drīkst? Vai dieviem tas patiks?

Afrodīte. Tu esi kļuvusi pavisam nesaprātīga, māsiņ. Vai es tā drīkstu? Es drīkstu visu! Vai dieviem tas patiks? Kas tādā gadījumā esmu es? Tu aizmirsties, mīlo māsiņ! Pats Zevs vaimanā un lādas, kad izjūt manu varu!

Helēna. Piedod.

Afrodīte. Tev ciešanas ir laupījušas saprātu. Vēl tikai jāizdomā, kurš no visiem būtu cienīgs, lai kļūtu vīrs pašas Afrodītes mātai...

Helēna (*padevīgi noliec galvu*). Es nezinu.

Afrodīte. Bet ko tu teiktu par Parīdu? Par to pašu jaunekli, ko mēs jau reiz pieminējām sarunā. To pašu, kurš man pasniedza šo ābolu?

Helēna. Es nezinu, māsiņ...

Afrodīte. Gan Hēra, gan Atēna viņu atzina par pārāko starp jaunekļiem...

Helēna. Es nezinu...

Afrodīte. Es pati būtu labprāt viņam ļāvusies, ja plāpa Hermejs nebijis turpat tuvumā...

Helēna. Es nezinu...

Afrodīte. Tad es kā māsa teikšu – viņš būs īstais!

Helēna. Kāds viņš ir?

Afrodīte. Tu man to jautā? Cik zināju, tik visu pastāstīju. Tev, laimīgajai, lemts būs vairāk uzzināt. Pēc tam es nākšu prasīt tev – kāds viņš ir? Lūk, viņš!

Helēna. Nē!...

Afrodīte. Par vēlu, mīlo māsiņ. Hermejs ved jau viņu šurp. Tas nelietis būs slepus noklausījies mūsu sarunā – to viņš pieprot lieliski – un gribēdams man izdabāt, nedaudz steidzina notikumu gaitu. Bet tas nekas, māsiņ – labāk mazliet par ātru nekā par vēlu, jo, kas par vēlu, tas ir neglābjami nokavēts, bet kas par ātru, to var vēl brīdi kaut kā vilcināt. Tu tikai, lūdzu, neapkauno mani.

Uznāk Hermejs un Parids.

Hermejs. Kāds pārsteigums!... (*Afrodītei.*) Tu te? Ko nedomāju, to nedomāju. Mēs ar draugu Paridu izgājām mazliet pastaigāties, ieklīdām nejauši kaut kādā pavisam nesaprotamā veidā šai pusē, un te – kāds pārsteigums! Pazīstamas sejas! Ja tu stādīsi mani priekšā savai draudzenei, es iepazīstināšu tevi ar savu draugu.

Afrodīte. Iepazīsties, māsiņ – tas ir pļāpa Hermejs.

Helēna pieceļas un goddevīgi sveicina. Hermejs, izmantodams meitenes apjukumu, kaisli viņu noskūpst.

Afrodīte. Hermej!

Hermejs. Bija patīkami iepazīties.

Afrodīte. Manu māsu sauc Helēna.

Hermejs. Man uzreiz tas ienāca prātā. Ja vienu māsu sauc Afrodīte, tad otram, bez vārda runas, ir jābūt Helēnai.

Afrodīte. Ja tu slikti uzvediesies, es būšu spiesta tevi padzīt no šejienes.

Hermejs. Es slikti uzvedos? Tas man ir kas jauns. Bet es tagad iepazīstināšu tevi ar savu draugu. Viņu sauc Parids. (*Paridam.*) Tā ir Afrodīte. Mīlestības dieviete. Starp citām izceļas ar lielu, maigu pakaļu.

Afrodīte. Hermej!!!

Hermejs (*Paridam*). Ja man netici – pieej, pačamdī.

Afrodīte (*Helēnai*). Neko nevar darīt, mīļo māsiņ – būs mums tas viss jānoklausās, jo kas ir cieņa pret sievieti – tas manam Hermejam ir miglā tīts noslēpums.

Hermejs. Nav tiesa. Es labi zinu, kā jāizrāda cieņa sievietei. Bet lai to izdarītu, sieviete vispirms ir jādabū guļus stāvoklī. (*Nogāž Afrodīti un uzguļas viņai virsū, skūpst, tad Paridam un Helēnai.*) Bet ko jūs brīnāties? Dievi rāda piemēru! Dariet pakaļ!

Helēna lēni kāpjjas atpakaļ, Parids stāv uz vietas. Hermejs nokāpj no Afrodītes un palīdz viņai piecelties.

Hermejs. Jūs kaut ko nesapratāt? Varbūt gribat zināt, kas jādara tālāk? Izdariet tik daudz, cik mēs, bet es pēc tam, joka pēc, mēģināšu jūs izšķirt.

Afrodīte (*Hermejam*). Nāc!

Hermejs. Ko? Jā, tūlīt. (*Helēnai un Paridam.*) Es jums stundām varētu stāstīt visādas gudras lietas, bet šī te mani sauc par pļāpu un vienmēr aprauj pusvārdā. Viņai nepietiek ar to, ka uzguļos viņai virsū, viņa vēl prasa, lai es...

Afrodīte aizrauj Hermeju prom.

Parids. Vai tu baidies no manis?

Helēna. Nē... Jā.

Parids. Nebaidies. Tu esi ļoti skaista... Dieve pareizi teica, ka tu esi skaistāka pat par viņu...

Helēna. Nerunā tā. To es negribu klausīties.

Parids. Kāpēc? Tu negribi klausīties, ja runā patiesību?

Helēna. Tā nav patiesība. Es zinu.

Parids. Varbūt. Bet man liekas, ka tu esi skaistāka. Vai šī ir tava pils?

Helēna. Nē. Tā ir mana vīra – Menelāja pils.

Parids. Tātad tev ir vīrs?

Helēna. Jā.

Parids. Kāpēc Hermejs man neko neteica?... Es domāju, ka tu vēl esi bez vīra...

Helēna. Es nezinu...

Parids. Vai tu mīli savu vīru?

Helēna. Jā.

Parids. Man arī ir iemīlotā. Viņu sauc Oinone.

Helēna. Tev ir iemīlotā?!

Parids. Jā.

Helēna. Kāpēc tad viņa man to neteica?

Parids. Afrodīte?... Es nezinu... Vai tu arī domāji, ka man nav vēl iemīlotās?

Helēna. Jā.

Parids. Dievi mūs ir piemānījuši. Bet tu esi ļoti skaista, un man patīk noraudzīties tevī.

Helēna. Man arī... patīk noraudzīties tevī... Tu esi Īlijas valdnieka Priama dēls?

Parids. Jā.

Helēna. Un kas ir tava iemīlotā? Vai arī – kāda valdnieka meita?

Parids. Nē. Oinone ir visparastākā nimfa.

Helēna. Vai viņa tev patīk labāk par valdnieku meitām?

Parids. Nē. Tu man patīc daudz vairāk. Bet Oinoni es mīlu.

Helēna. Es domāju, ka patīkt ir tas pats, kas mīlēt?

Parids. Ne gluži.

Helēna. Paskaidro. Tu saki – es tev patīku vairāk, bet mīli Oinoni. Tātad – nevar mīlēt to, kas patīk?

Parids. Var. Oinone man patīk. Ļoti patīk. Es viņu mīlu. Bet tu man patīc vairāk.

Helēna. Es tomēr nesaprotu.

Parids. Kad es ieraugu Oinoni – man gribas aizmirst visu, drāzties viņai pakaļ, nogāzt viņu gar zemi, kost viņai plecus, izdarīties ar viņu tāpat, kā āži izdarās ar kazām.

Helēna. Kā āži izdarās ar kazām?

Parids. Vai tad tu nekad neesi redzējusi?

Helēna. Nē.

Parids. Vai tad tu nekad neesi ganījusi kazas?

Helēna. Nē.

Parids. Man gan bieži jāgana kazas. Tēvs saka – es esot nevaldāms un spītīgs. Par katru nepaklausību viņš dzen mani ganīt kazas. Nu jau viņš ir vecs, un es varētu viņam nepaklausīt – es esmu kļuvis daudz stiprāks par viņu – bet es izliekos, ka man ir bail no viņa un eju ganīt kazas, bet patiesībā es dodos kalnos, lai atkal noķertu savu Oinoni. Viņa mani sauc par āzi, bet lai – pati nav neko labāka par kazu. Tāpat mīl lēkāt pa akmeņiem, un āda viņai stingra un saulē nobrūnusi pavisam tumša – nemaz nav tik balta un maiga kā dievēm... un tev...

Helēna. Vai balta un maiga āda vīrietī modina mazāku iekāri?

Parids. Es nezinu. (*Aptausta Helēnas roku, tā saraujas, bet tad ļaujas.*) Tava āda ir ļoti patīkama. Tā mani satrauc. (*Nometas ceļos un glāsta viņas kāju, Helēna atkal nodreb, bet ļaujas.*) Manai Oinonei kāju muskuļi ir cieti kā no akmens. Tev mīksti un maigi... (*Samulsis pieceļas, skatās Helēnā, kura sēž ar pievērtām acīm, uzmanīgi sāk glāstīt viņas krūtis. Helēnas lūpas paveras, viņš pēkšņi sagrābj meiteni aiz rokām, pierauj sev klāt un ar zobiem iekožas kaklā, Helēna kliedz, viņi abi atraujas viens no otra.*)

Helēna (*stāv smagi elpodama, kaklu satvērusi, tad atlaiž to un pastiepj rokas pret Paridu*).
Piedod man!... Nāc!... Nāc!...

Ieskrien Hermejs un Afrodīte.

Hermejs. Jūsu izpriecās ir mazliet par skaļu. Vai tiešām nav iespējams uzvesties tik klusi, kā dievi mīlas rotaļās to dara? Šurp nāk Menelājs.

Helēna. Menelājs?...

Hermejs. Bēdziet. Es viņu aizkavēšu.

Afrodīte (*satver Helēnas roku*). Nāciet!

Helēna satver Parida roku, visi trīs prom. Uzskrien Menelājs ar kailu zobenu rokās.

Hermejs. Stāt!

Menelājs (*atvērējās*). Kas tu esi? Es tevi gabalos sakapāšu!

Hermejs. Un to tu saki man?!

Menelājs. Kas tu esi? Saki! Ja ne – būs slikti!

Hermejs. Ja tu, mirstīgais, labāk ieskatītos, varbūt spētu pazīt manī Hermeju!

Menelājs. Piedod... Te nav visai gaišs, tāpēc es uzreiz tevi nepazīnu... Man likās, ka es dzirdu savas sievas kliedzienu, tāpēc paķēru zobenu un drāzos šurp. Piedod, ja savā neprāta satraukumā esmu tevi aizvainojis. Tas nebija mans nolūks. Jau rīt pat es tev ziedošu, ko vien vēlies.

Hermejs. Es tevi saprotu. Un nedusmojos. Sēdies!

Menelājs (*apsēžas*). Vai tev nelikās, ka te kāds kliedz?

Hermejs. Es kliedzu. Sievietes balsī. Lai tu steigtos šurp. Es gribēju ar tevi parunāt.

Menelājs (*atviegloti nopūšas*). Tātad ar Helēnu ir viss kārtībā...

Hermejs. Tā gan es neteiktu.

Menelājs (*sažņaudz zobenu*). Kas noticis? Es tevi lūdzu! Runā! Es tev templi uzcelšu savas pils dārzā!

Hermejs. Es runāšu. Bet tā ir lieta, kas mierīgi pārrunājama starp diviem vīriem. Te neder sievu satraukums un kliegšana.

Menelājs. Es esmu mierīgs. (*Noliek zobenu.*) Es klausos.

Hermejs. Vai tu nejutī, ka tava sieva ir nelaimīga?

Menelājs. Es... jā, es zinu to... es nojaušu... es jūtu...

Hermejs. Un kā tu domā – kas tam varētu būt par iemeslu?

Menelājs. Es nezinu.

Hermejs. Tu rādies stipri neattīstīts prātā.

Menelājs. Es saprotu. Bet es nespēju viņai pieskarties! Viņa ir pārlieku skaista! Es pārlieku mīlu viņu! Es saprotu, ka viņa ir sieviete un droši vien gaida no manis to, bet ko es varu darīt, ja nespēju saņemties! Man šķiet, ka, pieskardamies

viņai, es nopulgošu dievus! Es nespēju viņai nodarīt pāri! Es viņu pārāk mīlu! Es baidos, ka viņa nomirs jau pēc pirmā raupjākā pieskāriena! Ka viņa aizbēgs no manis debesīs un patversies starp zvaigznēm! Ko lai es daru?... Tu esi dievs – saki – ko lai es daru?

Hermejs. Tas nav tik vienkārši. Es tev varu pastāstīt, kā pats līdzīgos gadījumos rīkojos.

Menelājs. Būšu tev bezgala pateicīgs. Jau rīt pat likšu, lai ceļ tev svētnīcu manas pils dārzā!

Hermejs. Klausies. Ja sievietē man liekas pārāk vāriņa un es nevēlos viņai nodarīt sāpes, tad parasti es rīkojos tā – sāku saitēt viņas sandales, it kā būtu paklausīgs vergs un kā nevilšus noglāstu kāju – vienreiz, otrreiz, trešoreiz, līdz manu, ka viņa to ir sapratusi un viņai tas patīk. Pēc tam es, maigi glāstīdams, ļauju savām rokām slīdēt uz augšu... Es pārsviežu savus glāstus uz viņas kaklu un pleciem, tad virzu tos lejup uz krūtīm un tām pāri uz vēderu un tālāk...

Menelājs. Un tālāk?

Hermejs. Un tālāk es paļaujos uz sievieti, juzdamies laimīgs, ja viņa man nenodara pārāk lielas sāpes.

Menelājs. Tu domā – arī man vajadzētu tā rīkoties?

Hermejs. Tev vajadzēja, bet nu jau ir par vēlu, jo tavu sievu ir nolaupījis Priama dēls Parids un tieši šobrīd nodara viņai tās pašas sāpes, kuras nodarīt bija tavs pienākums. (*Aiziet.*)

Menelājs. Ko tu teici?... Ko tu teici?... (*Kliez.*) Ko tu teici?!... (*Sagrābj zobenu.*) Helēna!... (*Metas uz priekšu.*) Helēna!... (*Aizskrien, dzirdams mežonīgs, izmisīgs klieziens.*) Helēna!... (*Naksnīgajā pilī skan.*) Helēna!... Helēna!...

3. CĒLIENS

Parida un Helēnas guļamistaba pilī. Parids un Helēna.

Helēna (*raisās no Parida skavām*). Es lūdzu pažēlot.

Parids (*atlaiž viņu*). Nav vietas mīlestībā žēlastībai.

Helēna. Kāpēc nav?

Parids. Ko mīl, to nežēlo.

Helēna. Un žēlo to, ko nemīl?

Parids. Jā. (*Pieceļas pussēdus.*)

Helēna. Cik netaisni. Es esmu nogurusi. Un laimīga. Cik brīnišķīgi liekas man – no mīlas nogurt. Līdz šim es esmu gurusi no skumjām. Un no vientulības.

Parids. Tu esi tik skaista.

Helēna. Es tev neticu.

Parids. Kāpēc?

Helēna. Tu mīli mani. Un tāpēc es tev liekos skaista. Vai tā nav? Vai varbūt tu nemīli mani?

Parids. Jā. Mīlu.

Helēna. Bet citi šeit mani nemīl. Tavs tēvs nemīl mani.

Parids. Mīl.

Helēna. Nav tiesa. Es jūtu. Mani daudzi neieredz šeit.

Parids. Kas neieredz, tie tevi iemīlēs jo stiprāk. Es piespiedišu visus tevi mīlēt! Ja vajadzēs – ar zobenu.

Helēna. To nevajag. Kas nemīl, tas lai nemīl. Man diezgan ir ar to, ka tu viens mani mīli.

Parids. Nē. Es gribu, lai visi iemīlētu to, ko mīlu es.

Helēna. Un nebūsi uz viņiem greizsirdīgs?

Parids. Nē. Viņi mīlēs citādi. Es – kā līdz šim.

Helēna. Vai visu mūžu tu domā mani mīlēt kā līdz šim? Vai esi pārliecināts, ka līdz sirmam vecumam tev pietiks spēka tā mīlēt?

Parids. Pietiks.

Helēna. Kas tas ir ar mani? Kāpēc mani moka mūžīgas slāpes pēc tevis? Kāpēc es nevaru atdzerties, lai gan tu jau nez kuro dienu plosi manu nabaga balto un maigo miesu? Nakts un diena ir pazudušas. Tās pārvērtušās mīlestības neprātā un vieglā snaudā, kuri strauji seko cits citam. Saki – kāpēc es nevaru atdzerties?

Parids. Tu esi ļoti izslāpusi.

Helēna. Jā. Tagad es to jūtu. Es taču būtu varējusi nomirt aiz slāpēm, ja nesastaptu tevi. Tikai es pati to neapzinājos. Es domāju, ka paklausīgas sievas pienākums ir ciest un gaidīt, kamēr par viņu parūpēsies tūlīgais vīrs. Bet dievi par mani apžēlojās.

Parids. Par mums abiem dievi apžēlojās.

Helēna (*paslienas gulvietā*). Vai tu saki taisnību? Vai es tev esmu vairāk vajadzīga nekā tava mazā nimfa ar tumšo, iedegušo ādu un stingrajiem muskuļiem?

Parids. Kad tevī paskatos, es aizmirstu viņu. Man viņas žēl, es viņu atceros, bet es vairs nevēlos atgriezties kalnos starp kazām. Es vairs negribu saules svelmē dzīties basām kājām pa asām klinšu atradzēm viņai pakaļ un, iedzinis strupceļā pie stāvas kraujas, noraut viņu turpat uz akmeņiem zemē... Es vēlos iegrimt tavā maigajā miesā, kas ieņem mani glāstoši kā jūras putas, kā liegas putnu dūnas... Es vēlos mūžam tevi dzert un nekad neatdzerties. Es vēlos mūžam slāpt pēc tevis, tevī slīkdams...

Helēna. Arī maigs tu vari būt. Un tavām lūpām nav sveši skaistie vārdi, kas rada skaistām harmonijām mūzikā.

Parids. Kāpēc tas tevi pārsteidz?

Helēna. Es domāju – tu proti tikai mežonīgs būt. Atzīšos, kad bēgām šurp, pie tevis, no Menelāja pils, es ļoti baidījos. Es biju gatava gandrīz jau atgriezties, kad pirmais mīlas reibonis, ko tu man biji uzdzinis, jau gaisa. Jā, es tev visu pateikšu, ko domāju, kamēr mēs šurp steidzāties. Es domāju – mana dzīve beigusies – šis mežonis, šis rupjais āzis sakodīs līdz asinīm manu maigo kaklu un plecus, saplēsīs driskās manu balto ādu, es lēni noasiņošu viņa skavās, mana pirmā mīlas nakts būs arī pēdējā – jā, tā es domāju...

Parids. Es valdījos, cik spēju, bet tad tu pati sāki trakot.

Helēna. Jā. Es nespēju vairs sevi savaldīt... Bet nu es esmu nogurusi. Mīļais. Es gribu gulēt. Sargi manu miegu.

Parids. Ja neaizmigšu pats. Bet tu guli. Šeit it nekas tev nedraud. Guli.

Helēna aizmieģ. Parids pusguļus, uz elkoņa atbalstījies, vēro viņu, atveras durvis, ienāk Priams. Parids paceļ galvu.

Parids. Klusu. Viņa guļ.

Priams. Lai guļ. Man tu esi vajadzīgs.

Parids. Vēlāk.

Priams. Nē, mums ir jārunā tūlīt.

Parids. Vai tiešām tas ir tik svarīgi, ka nevar pagaidīt, kamēr es pats izrāpjos no guļvietas.

Priams. Tu, šķiet, vispār vairs netaisies to atstāt. Tu esi nolēmis līdz mūža galam tagad dzīvoties pa gultu ar šo te sievieti?

Parids. Klusāk, tēvs. Es neieteiktu kaut vai vārdiem viņu aizskart.

Priams. Kas viņa ir tev? Sieva?

Parids. Es varu aizmirst, ka tu esi mans tēvs.

Priams. Par to es nebrīnos. Šīs čūskas apskāvienos un baltos gurnos tu esi paguvis jau aizmirst, kas ir gods.

Parids. Es teicu – klusāk, tēvs.

Priams. Vai tu ar mani nerunāsi?

Parids. Es teicu – vēlāk.

Priams. Labi. Tad es pateikšu, kas man ir sakāms, un iešu prom.

Parids. Pagaidi. Kāpēc tu kliež? Viņa ir tikko kā aizmigusi. Es tūlīt pieiešu tev tuvāk. (*Apmet drēbes un pieiet pie Priama.*) Es gribu zināt, kas tad ir tā vēsts – tik steidzīga, ka tās dēļ no gultas mani rauj.

Priams. Ar tavu rīcību ir neapmierināti visi.

Parids. Kādi visi?

Priams. Itin visi.

Parids. Lai viņi paliek neapmierināti ar manu rīcību un dodas gūt apmierinājumu paši savējā.

Priams. Vai tu zini, ka Menelājs mums ar karu draud?

Parids. Vai tas, kurš pat ar savu sievu nespēja galā tikt?

Priams. Tu tagad ņirdz, bet viņš mums skaidri prasa – vai nu mēs atdodam tam sievu likumīgo, kas tiešām viņam pienākas...

Parids. Par to es spriedīšu!

Priams. ... vai arī – karš!

Parids. Kāds karš? Mēs Menelāju nospiedīsim vienā dienā – kā sīku kukaini, kurš iedomājies, ka balsi pacelt drīkst pret lauvu.

Priams. Šis kukainis nav viens. Viņam ir brālis – Agamemnon, kam klausā visa Argolīda.

Parids. Kaut divas Argolīdas!

Priams. Pret mums var apvienoties visa Ahaja, ja Agamemnon prasīs.

Parids. Par vienu sievu – visa Ahaja?

Priams. Nu, redzi – tu pats saki – par vienu sievu. Vai tiešām viņa tev ir tik dārga, ka nevari bez tās nekādi iztikt? Ja neesi vēl diezgan izpriecājies, tad cik tev vajag vēl? Vai nedēļu? Vai mēnesi? Vai divus? Mēs atbildēsim – jā, viņu atdosim, bet

ne tūlīt, jo visam vajag krietni gatavoties, bet pēc kāda laika – pēc mēneša. Vai – diviem.

Parids (*sagrābj Priamu*). Tu klausies, tēvs! Nav viņa te uz mirkli manam priekam! Es zvēru tev. Ja vajadzēs – to dzirdēs visa Hellāda – būs mana Helēna uz mūžu. Bet tu – ja vēlreiz viņu apvainosi, es tevi iekaustīšu tā, kā tu reiz mani kaustīji, kad biju mazs. Vai saprati? (*Atlaiž tēvu.*)

Priams. Ir tiešām skaisti laiki pienākuši. Ar maniem matiem sirmajiem tu spētu izmēzt grīdu. Vai ne tā?

Parids. Jā – tā, ja pieskarsies tu tam, kas man ir svēts.

Priams. Tas tiešām svētums liels ir – plika sievas miesa. Nu, labi – piedod vecim. Neapkauno vairs. Bet padomā, ko darīsim, ja visa Ahaja šurp nāks?

Parids. Mēs sabradāsim to kā gliemezi!

Priams. Vai tu tas bradātājs? Pa gultu meitas bradāt – tur tavs īstais spēks. Kad bultas dziedāt sāks un zobens skaldīt dzīvu miesu, tad citiem būs uz mūriem jāceļas.

Parids. Par to tu nebaidies. Es būšu pirmais.

Priams. Ar muti. Tu domā – dēļ vienas sievas tagad asins plūdīs no simtiem miesu...

Parids. Par to lai domā Menelājs.

Priams. Viņš apstulbots – tu viņu apkaunoji. Ko mēs no viņa varam sagaidīt?

Parids. To pašu, ko no manis – es arī esmu apstulbots.

Priams. Kas tevi apstulbinājis?

Parids. Mīla!

Priams. Tfu!

Parids. Tēvs, vācies ārā! Tiem tur – paziņo, ka Parids vispirms mirs un tikai tad jūs spēsit izdot Helēnu! Es esmu teicis vārdu pēdējo un cita nebūs. Ej!

Priams. Es eju. Daudziem būs vēl jāaiziet. (*Prom.*)

Helēna. Es visu dzirdēju!

Parids. Viņš pārāk skaļi kļiedza.

Helēna. Nē. Es nebiju vēl paguvusi aizmigt. Piedod, mīlais, ka es slepus noklausījos. Bet es nesapratu, ko darīt – vai pārtraukt jūsu sarunu?...

Parids. Ir jau labi. Kā dzirdi – Menelājs ir pēkšņi sarosījies un beidzot tevi grib.

Helēna. Nāc pie manis.

Parids (*apmetas blakus Helēnai*). Tu nebaidies. Ja vajadzēs, par tevi karos visa Īlija.

Helēna. Nē, nevajag. Es iešu atpakaļ pie Menelāja.

Parids. Ne mūžam ne.

Helēna. Bet tā būs labāk. Dzirdi?

Parids. Kam labāk? Man? Vai varbūt – tev? Ja tu vairs mani nemīli un skumsti vien pēc sava Menelāja, tad saki atklāti – es tevi uzšķērdīšu un aizsūtīšu viņam atpakaļ, un karš būs tik un tā! Vai to tu vēlies?

Helēna. Kāpēc tu atkal kļūsti mežonīgs?

Parids. Ne tikai mežonīgam. Te ir jākļūst trakam! Viņš atprasīs man to, ka viņam nepieder un it nekad nav piederējis. Ārprātīgais vecis!

Helēna. Vēl nav viņš vecis.

Parids. Labi. Nav. Kas no tā mainās? Ja grib, lai izaicina mani! Lūdzu! Es cīnīšos ar viņu mīļuprāt un nokaušu kā līdzīgs līdzīgu. Mēs esam vienādi – viņš

valdnieks. Es – gandrīz tas pats. Viņš mani nicina? Nē – baidās viņš no manis! Tāpēc ar karu draud! Ar savu lielo brāli! Es gribu paskatīties, kā jutīsies Agamemmons, nonācis pie Īlijas mūriem. Sabradāt visus ahajiešus! Kā mēslu vaboles sabradāt!

Helēna. Es neesmu tā vērtā. Stājies.

Parids. Tu neesi tā vērtā? Tu neapzinies pati savu vērtību. Ja tu tā vērtā nebūtu, tad Menelājs ar karu nedraudētu, bet mēli zobos iekostu un nolīstu kur nostāk, lai slepenībā apskrambāto godu palaizītu kā suns, kas dabūjis ar mietu un kurš saprot, ka tas ir pēc nopelniem.

Helēna. Tu padomā – par mani vienu – tik daudz asiņu.

Parids. Par tevi? Nē. Par mūsu mīlestību!

Helēna. Kas tā par asiņainu mīlestību?

Parids. Tā pārāka par citām. Es tādu neizvēlējos. Bet dievi man tādu piešķīruši.

Helēna. Atjēdzies. Tie mani baltu tavās rokās ielika.

Parids. Baltu?... Jā – tu biji balta... Bet ļāvies man un ļāvies asinīm... Slēpj balta miesa zelta asinis... Viss baltais jānomazgā purpurā... (*Skatās Helēnā.*) Cik tu gan esi skaista... Dienu zilas debesis un balti mākoņi atspulgo tavās acīs... Naktī es tajās saskatu zvaigznes... un mēnesi, kas pastaigājas starp tām, kā cienīgs āzis kazu bara vidū... Seja tev balta kā marmors, bet lūpās – svaigu asiņu sārtums... Miesa – silta un maiga... Kad es skatos tevī, viss pārējais aizplūst kur tālu prom... Es saprotu – ir divas dzīves – viena no tām – tur tālu prom aiz šīs istabas durvīm, kur tekā cilvēciņi – mazi kā kukaiņi ar saviem sīkajiem darbiņiem un raizītēm. Ar savām nožēlojamām tieksmēm un ķildām... Otra dzīve ir šeit – šajās sienās, kur esam mēs abi... Mēs un mīlestība... Šeit laika plūdums ir apstājies... Šeit gads ir īss kā viena diena... Mēness ar zvaigznēm un Saule griežas ap mums... Pietiek man tikai paskatīties tavās acīs... Saki, kā lai es tevi atdošu Menelājam?... Kā lai veselu dzīvi atdošu Menelājam, kurš neprata to novērtēt tad, kad aklais liktenis bija ielicis to viņa tūlīgajās rokās. Bet kurš atjēdzās acumirkli, kad bija šo dārgumu zaudējis... Kā?

Helēna. Parid... Vai tu vari manī mierīgi paklausīties? Es zinu, ka viss būs tā, kā tu gribēsi un jau iepriekš ar to samierinos. Bet vai tu vari kaut dažus mirkļus būt mierīgs un ļaut man runāt?

Parids. Jā, to es varu.

Helēna. Bet tu nedrīksti, kamēr es runāju, ne kliegt, ne šņākt, ne lēkt gaisā, nemaz nerunājot par to, ka tu drīkstētu man aizbāzt muti vai runāt pretī. Es pati pateikšu, kad esmu beigusi. Vai esi tā ar mieru?

Parids. Jā.

Helēna. Un kas būs, ja tu nespēsi mani mierīgi uz klausīt līdz galam? Tad tu bez vārda runas mani tūlīt pat atdosi Menelājam. Vai esi tā ar mieru?

Parids. Labi.

Helēna. Es esmu parasta sievietē. Es neesmu dieve. Dieves ir mūžīgi jaunas un daiļas, bet sievietes noveco. Paies gadi desmit, piecpadsmit, un mans baltais, maigais skaistums novītīs. Tu klusē!... Tā tas būs. Daži gadi skaistuma nav asiņu jūras vērti. Tāpēc padomā vēl labi. Tu vēl neesi mani atdzēries. Es vēl neprātīgi

alkstu tevis. Klausī tēva padomam. Pasaki, ka atdod mani, bet pēc mēneša. Vai diviem. Kas zina – varbūt, ka būsīm atdzērušies jau viens otra?

Klusums. Ienāk Priams.

Priams. Pie tevis, dēls. Gani ar sveicienu un dāvanu.

Aiziet Priams. Ienāk gani ar pārklātu Oinones līķi.

Parids. Kas tā par dāvanu?

Gans. Nedusmo, Parid. Mēs viņu atradām zem kraujas. Tur, kur tu parasti mēdzi savas kazas ganīt. Prātojām, prātojām, ko tagad darīt... un izprātojām, ka varētu izpelnīties tavas dusmas, ja patvarīgi ar viņas miesu rīkosimies... Tā nu atnesām šurp... nedusmo, ja kas nav pareizi... Viņai nav neviena cita tuva cilvēka, vienīgi tu...

Parids (*lēni pieiet pie līķa*). Viņa gāzās lejup no klints bezdibenī... atsizdamās pret cietajiem izciļņiem... kas krāsojās iesārti no viņas ķermeņa pieskārieniem... Tā nevar būt mazā Oinone... Vai viņas seja labi pazīstama?

Gans. Jā, Parid. (*Atsedz Oinones asiņaino seju.*)

Parids. Ak dievi! (*Aizsedz seju rokām.*)

Helēna uzmet drēbes un pienāk Paridam blakus. Satver viņa roku. Parids atsedz seju.

Helēna (*skatās*). Vai tā ir viņa?

Parids. Jā. Asiņainu mīlestību dievi mums lēmuši. Šis ir pirmais upuris... Bet cik būs vēl... Es nepretošos dievu gribai... Es nevienam tevi neatdošu... dzirdi – nevienam...

Balss no nekurienes. Tad sākās karš, kurā līdz pamatiem tika nopostīta Īlija, Parids nogalināts, bet Helēna atdota atpakaļ Menelājam un dzīvoja laimīgi.

BEIGAS